

**Universitatea
BABEȘ-BOLYAI**

**Facultatea de Științe Economice
și Gestiunea Afacerilor**

Rezumat teză de doctorat

IMPACTUL INVESTIȚIILOR DIN FONDURI STRUCTURALE ȘI DE COEZIUNE ASUPRA COMPETITIVITĂȚII LA NIVELUL REGIUNII DE DEZVOLTARE NORD-VEST A ROMÂNIEI

Conducător științific:

Prof.univ.dr. Gheorghe CIOBANU

Doctorand:

Ștefana Alexandra Diana VARVARI

Cluj-Napoca

2013

Cuprins Teză de doctorat	
LISTĂ TABELE	5
LISTĂ GRAFICE	7
ABREVIERI	10
INTRODUCERE	14
Motivația cercetării	15
Obiectivele cercetării	16
Metodologia cercetării	17
Structura tezei	18
Capitolul 1. Regiunile de dezvoltare și politica de dezvoltare regională în România	21
1.1. Dezvoltarea regională în context european	23
1.1.1. Regiuni și regionalizare în Uniunea Europeană	24
1.1.2. Politica de coeziune economică, socială și teritorială – trecut și prezent	28
1.1.3. Viitorul politicii de coeziune – Strategia Europa 2020	34
1.2. Dezvoltarea regională în România	37
1.2.1. Regiunile României – istorie și prezent	37
1.2.2. Politica de dezvoltare regională în România	41
1.3. Finanțarea investițiilor prin fonduri structurale și de coeziune	49
1.3.1. Fondul European pentru Dezvoltare Regională	51
1.3.2. Fondul Social European	52
1.3.3. Fondul de Coeziune	53
Concluzii preliminare	54

Capitolul 2. Competitivitatea regională – abordări conceptuale	57
2.1. Competitivitate și competitivitate regională	58
2.1.1. Competitivitate – cadrul general	58
2.1.2. Competitivitate regională	61
2.2. Factori determinanți ai competitivității regionale	68
2.3. Măsurarea competitivității	74
2.3.1. Modalități de măsurare a competitivității	74
2.3.2. Principalele rezultate ale ultimelor rapoarte privind competitivitatea	83
Concluzii preliminare	88
Capitolul 3. Regiunea de dezvoltare Nord-Vest	92
3.1. Indicatori de bază	93
3.1.1. Infrastructura regiunii	93
3.1.2. Educație de bază	96
3.1.3. Sănătate	97
3.2. Indicatori de eficiență	98
3.2.1. Economia regională	99
3.2.2. Piața muncii	106
3.2.3. Productivitatea muncii	108
3.3. Indicatori de inovare	111
3.3.1. Societatea informațională	111
3.3.2. Cercetare-Dezvoltare-Inovare	113
3.3.3. Investiții străine directe	117
3.3.4. Clusterelor regiunii Nord-Vest	119
Concluzii preliminare	120

Capitolul 4. Stadiul atragerii de fonduri structurale în regiunea Nord-Vest	123
4.1. Prezentarea programelor operaționale derulate în perioada 2007-2013	124
4.1.1. Programul Operațional Regional	124
4.1.2. Programul Operațional Sectorial Creșterea Competitivității Economice	129
4.1.3. Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013	134
4.1.4. Programul Operațional Sectorial de Mediu	139
4.1.5. Programul Operațional Sectorial de Transport	142
4.1.6. Programul Operațional Dezvoltarea Capacității Administrative	145
4.1.7. Programul Operațional Asistență Tehnică	147
4.2. Stadiul implementării programelor la nivel național și regional	150
4.2.1. Derularea programelor la nivelul României	150
4.2.2. Derularea programelor operaționale în regiunea de dezvoltare Nord-Vest	159
4.3. Probleme ivite în atragerea de fonduri structurale și recomandări de îmbunătățire a gradului de absorbție	197
Concluzii preliminare	207
Capitolul 5. Evaluarea impactului investițiilor din fonduri europene	212
5.1. Metode de evaluare a impactului investițiilor din fonduri europene	213
5.2. Analiza Input-Output	217
5.2.1. Literatura de specialitate privind modelul input-output	217
5.2.2. Aspecte metodologice	221
5.3. Impactul investițiilor din fonduri structurale și de coeziune asupra regiunii Nord-Vest	240
5.3.1. Construcția tabelului input-output național simetric și agregarea sectoarelor pentru anul 2008	241
5.3.2. Construcția tabelului input-output regional pentru regiunea de dezvoltare Nord-Vest, prin regionalizarea tabelului național	243

5.3.3. Analiza legăturilor sectoriale, pe baza multiplicatorilor de output, venituri și ocupare	248
5.3.4. Definirea scenariilor, prin introducerea măsurilor de politică în tabelul input-output regional	251
5.3.5. Analiza de impact, prin includerea scenariilor regionale în tabelul input-output regional, pentru a identifica diferitele efecte generate de scenariile propuse	259
Concluzii preliminare	270
CONCLUZII FINALE	273
BIBLIOGRAFIE	285
ANEXE	303

CUVINTE CHEIE: regiuni de dezvoltare, fonduri structurale și de coeziune, model input-output, legături inter-sectoriale, multiplicatori de output, venituri și ocupare

Introducere

Politica de dezvoltare regională este una dintre cele mai importante componente ale politicii economice la nivelul Uniunii Europene, fapt demonstrat de ponderea mare a fondurilor care i se alocă din bugetul european. Motivația este dată de importanța obiectivul acestei politici, și anume reducerea disparităților economice și sociale existente la nivelul regiunilor membre ale UE. De-a lungul timpului au avut loc numeroase reforme ale acestei politici și a instrumentelor prin care aceasta este finanțată. În prezent există trei instrumente structurale care stau la baza finanțării acestei politici: Fondul European pentru Dezvoltare Regională, Fondul Social European și Fondul de coeziune, fiecare dintre ele având obiective și arii de intervenție bine definite și complementare, astfel încât să asigure o dezvoltare echilibrată și armonioasă a regiunilor europene. Concluziile diferitelor studii realizate de Comisia Europeană privind efectele alocării fondurilor structurale asupra economiilor țărilor și regiunilor care au beneficiat de ele au pus în evidență faptul că sprijinul financiar oferit de Uniunea Europeană susține creșterea în statele membre. Practic putem spune că aceste fonduri sunt menite să contribuie la creșterea competitivității regiunilor rămase în urmă, prin oferirea resurselor de finanțare a intervențiilor din domeniile considerate strategice la nivelul regiunilor.

În acest context, România, pentru a putea beneficia de aceste fonduri a trebuit să se alinieze aquis-ului comunitar în domeniul politicii regionale și al accesării fondurilor structurale. Prin urmare România a fost nevoită să identifice în interiorul ei unități teritoriale corespunzătoare nivelului NUTS 2 al UE, apărând astfel opt regiuni se dezvoltare. De asemenea, a fost dezvoltat un nou cadru instituțional și noi mecanisme necesare implementării politicii regionale în România. Astfel, începând cu 2007, din momentul aderării la Uniunea Europeană, România a putut beneficia de fonduri structurale și de coeziune, implementate pe baza unor documente strategice, de programare specifice țării noastre, care vizează atât regiunile cât și diferite sectoare.

Motivația cercetării

Motivul pentru care s-a optat pentru această temă a fost generat de interesul tot mai mare atât la nivelul Uniunii Europene, cât și la nivelul României în ceea ce privește gradul de atragere a fondurilor europene și efectele produse de acestea la nivel regiunilor de dezvoltare ale statelor membre. Dacă în Uniunea Europeană putem vorbi de existența unei experiențe vaste în ceea ce privește evaluarea impactului investițiilor din fonduri europene, în România interesul în utilizarea unor instrumente de evaluare a impactului investițiilor publice a început să se manifeste abia după ce aceasta a avut posibilitatea să acceseze fonduri de pre-aderare. Practic acest interes a venit din obligația de a efectua evaluări la nivelul programelor de finanțare din perioada de pre-aderare la Uniunea Europeană. Aceste evaluări se realizează în principal pentru a cuantifica efectele produse de alocarea fondurilor asupra economiilor care au beneficiat de ele, a identifica problemele apărute pe perioada implementării diferitelor programe de dezvoltare, precum și pentru a fundamenta viitoarele politici de dezvoltare.

Ne aflăm la aproape șapte ani de la aderare, la finalul unei perioade de programare în care România a beneficiat de fonduri structurale și de coeziune. Interesul la nivel politic este extrem de ridicat în ceea ce privește gradul de absorbție al fondurilor europene la final de perioadă atât la nivel național cât și regional (mai ales în condițiile în care se discută de o reorganizare a acestui nivel). Pe parcursul cercetărilor am găsit puține studii realizate din acest punct de vedere la nivelul României și al regiunii aleasă ca și studiu de caz.

În acest context, am dorit să realizăm o analiză aprofundată a dimensiunii și efectelor atragerii de fonduri europene la nivelul regiunii de dezvoltare Nord-Vest: care a fost nivelul fondurilor europene atrase, care au fost tipurile de intervenții preferate de beneficiarii din această regiune și care au fost cei mai buni performeri la nivel sub-regional, pentru a putea vedea performanțele înregistrate de această regiune în perioada 2007-2013. De asemenea, am realizat și o trecere în revistă a principalelor probleme cu care s-a confruntat România, respectiv regiunea Nord-Vest în procesul de atragere de fonduri europene, precum și măsurile luate de-a lungul timpului pentru soluționarea acestora.

Prin utilizarea unui model input-output, am dorit să facem niște estimări legate de impactul pe care fondurile europene le pot genera la nivelul outputului, veniturilor și ocupării la nivelul regiunii Nord-Vest și să vedem legătura existentă între nivelul competitivității și gradul de atragere al fondurilor în regiune.

Nu în ultimul rând, considerăm că rezultatele obținute în urma acestui exercițiu pot oferi informații importante pentru factorii de decizie în elaborarea politicilor de dezvoltare pentru următoarea perioadă de programare, având în vedere momentul la care a fost realizată, în care România se află în plin proces de pregătire a documentelor de programare pentru 2014-2020.

Obiectivele cercetării

Obiectivul general al lucrării a fost pe de o parte analiza principalilor factori de competitivitate la nivelul regiunii de dezvoltare Nord-Vest a României, iar pe de altă parte analiza detaliată a situației atragerii de fonduri structurale și de coeziune la nivelul regiunii și cuantificarea efectelor potențiale generate de acestea asupra economiei regiunii.

Din punct de vedere conceptual s-a dorit:

- ◆ o trecere în revistă a evoluției politicii de dezvoltare regională în Uniunea Europeană și în România,
- ◆ prezentarea aspectelor teoretice cu privire la conceptul de competitivitate regională și reliefaarea principalilor factori care influențează acest nivel
- ◆ prezentarea principalelor modalități de măsurare a competitivității
- ◆ o trecere în revistă a metodelor utilizate pentru evaluarea impactului finanțărilor din fonduri europene, punând un accent mai mare pe modelul input-output

Din puncte de vedere empiric s-a dorit:

- ◆ reliefaarea situației existente la nivelul regiunii Nord-Vest din prisma principalilor factori de influență ai competitivității,
- ◆ analiza detaliată a situației privind proiectele finanțate din fonduri structurale și de coeziune în regiunea Nord-Vest, atât pe programe operaționale cât și sub aspect teritorial (pe județe),

- ◆ construirea tabelului input-output pentru regiunea Nord-Vest,
- ◆ definirea scenariilor în vederea cuantificării impactului fondurilor europene la nivelul regiunii Nord-Vest,
- ◆ studierea impactului potențial al fondurilor europene asupra outputului, veniturilor și ocupării în regiunea Nord-Vest.

Menționăm că cercetarea noastră a pornit de la câteva ipoteze:

1. Regiunile care includ capitalele statelor membre și ale zonelor urbane mari înregistrează performanțe mai bune atât din punct de vedere al indicatorilor privind competitivitatea cât și din prisma atragerii de fonduri europene
2. Regiunile mai dezvoltate și cu un nivel de competitivitate mai ridicat înregistrează cele mai mari rate de atragere de investiții din fonduri europene, iar impactul acestora este ridicat
3. Regiunile cele mai competitive acordă o prioritate mai mare intervențiilor de tip soft decât cele mai puțin dezvoltate
4. În cazul statelor și regiunilor în curs de dezvoltare intervențiile de tip "hard" (în infrastructuri) produc un impact mai mare asupra economiilor acestora decât intervențiile în proiecte de tip "soft" (creșterea calității resurselor umane și a capacității instituționale)

Metodologia cercetării

În vederea elaborării acestei teze de doctorat au fost utilizate o varietate de metode de cercetare.

Prima etapă a constat în documentare, selectarea și sistematizarea surselor bibliografice, care au stat, în principal, la baza elaborării capitolelor teoretice ale lucrării.

Această etapă a fost urmată de analiza statistică a datelor obținute și sintetizarea acestora, metode utilizate pentru realizarea capitolelor 3, 4 și 5. Tot în cadrul elaborării acestor capitole a fost utilizată analiza comparativă la nivel european, național, regional, județean a datelor obținute. Prelucrarea datelor statistice s-a realizat cu programul Excel.

Pentru realizarea capitolelor 2 și 5 s-a apelat la benchmarking pentru identificarea și colectarea bunelor practici în domeniu.

În ceea ce privește capitolul 5 s-a utilizat modelarea economică. Instrumentul utilizat a fost modelul input-output pentru previzionarea impactului investițiilor din fonduri europene la nivelul regiunii. Tabelul input-output național a fost regionalizat prin utilizarea metodei GRIT (Generating Regional Input-Output Tables).

Pentru obținerea datelor necesare realizării analizelor au fost utilizate următoarele surse:

- ◆ rapoartele de competitivitate realizate de Forumul Economic Mondial și Comisia Europeană
- ◆ publicațiile statistice ale Institutului Național de Statistică al României și EUROSTAT, precum și bazele de date online ale acestora
- ◆ programele operaționale și documentele cadru de implementare ale acestora pentru perioada 2007-2013, ale României (POR, POS CCE, POS DRU, POS Mediu, POST, PO DCA și POAT)
- ◆ rapoartele de progres și evaluare realizate pentru programele operaționale vizate
- ◆ baza de date a Ministerului Fondurilor Europene privind proiectele contractate în perioada 1.01.2007 – 31.03.2013

Sinteza capitolelor

Teza este structurată pe cinci capitole, urmărind firul logic al obiectivelor descrise mai sus.

Primul capitol *Regiunile de dezvoltare și politica de dezvoltare regională în România* prezintă modul de abordare al conceptului de regiune la nivel supra- și sub- național, în cadrul Uniunii Europene și al României, precum și principalele tipuri de regionalizare care au avut loc în cadrul țărilor din Uniunea Europeană. În același timp, se face o trecere în revistă a evoluției politicii de dezvoltare regională la nivelul Uniunii Europene și al României, pentru a încheia cu câteva detalii privind sursele de finanțare a diferitelor tipuri de intervenții, cu accent pe cele trei

instrumente structurale. Acest capitol oferă practic informațiile necesare pentru a înțelege contextul în care a apărut și s-a dezvoltat regiunea Nord-Vest a României și în care a putut beneficia de finanțări din fonduri structurale și de coeziune.

Prin obiectivul său de reducere a disparităților economice și sociale existente între diversele regiuni ale Europei, politica de dezvoltare regională este considerată una dintre politicile cele mai importante și complexe ale Uniunii Europene. Importanța acesteia este reflectată prin ponderea mare pe care fondurile care îi sunt alocate pentru implementare o au în bugetul UE (în 2006 a ajuns la 46,5%, luând în considerare și fondurile de pre-aderare). Complexitatea acestei politici este dată de aria foarte largă de acoperire, generând nevoia de asigurare a interacțiunii și complementarității cu politici de la nivelul UE (ex. agricolă, industrială, ocupare).

Dacă până în anii '50-'60 intervențiile erau îndreptate spre anumite industrii, fără a se ține cont de nivelul teritorial, după această perioadă începe să se pună accent pe dimensiunea teritorială și pe implicarea unor noi actori, reprezentanți ai tuturor nivelurilor de guvernare. Astfel, prin apariția politicii de dezvoltare regională, se dorește practic asigurarea (în cadrul aceleiași arii geografice) corelării proiectelor din diferite domenii de activitate, cu scopul generării unui impact vizibil în dezvoltarea acestora. Aceste arii geografice au fost delimitate prin intermediul Nomenclatorului Unităților Statistice Teritoriale. Acest sistem nu oferă doar o uniformitate statistică pentru armonizarea colectării și prelucrării datelor cu caracter socio-economic, dar și cadrul necesar pentru implementarea politicii de dezvoltare regională.

De-a lungul anilor, atât procesul de implementare, cât și cadrul instituțional, financiar și de programare al politicii regionale au cunoscut numeroase reforme menite pe de o parte să simplifice funcționarea acesteia, pe de altă parte să țină cont de nevoile fiecărui stat membru. Aderarea unor noi state membre, a dus deci, la adaptarea instrumentelor prin care această politică este pusă în practică.

Cadrul de implementare al politicii de dezvoltare regională în România a fost definit în 1998, în perioada în care țara se pregătea pentru aderarea la Uniunea Europeană și a venit ca un răspuns la cerințele impuse de UE. Astfel, prin Legea 151/1998 privind dezvoltarea regională în România,

au fost create cele 8 regiuni de dezvoltare (corespunzătoare nivelului NUTS 2) și au fost definite principiile, obiectivele, competențele, instrumentele și instituțiile necesare promovării politicii în domeniu. Având creat cadrul necesar, România a putut să beneficieze, din momentul aderării la UE, de fondurile acordate prin politica de coeziune economică și socială.

La momentul aderării României la Uniunea Europeană, era în vigoare Agenda Lisabona, o strategie pe care trebuiau să o aibă în vedere toate politicile europene, și care avea ca și obiectiv principal transformarea Uniunii Europene în "cea mai dinamică și competitivă economie din lume, bazată pe cunoaștere" până în 2010. Prin urmare și obiectivele stabilite la nivelul României prin Planul Național de Dezvoltare trebuiau să se coreleze cu obiectivele acestei strategii și să contribuie la atingerea lor. Această strategie vine să accentueze importanța tot mai mare care se oferă creșterii competitivității la nivelul regiunilor.

În funcție de obiectivele Agendei Lisabona, transpuse în cadrul politicii de coeziune socială și economică, au fost identificate mai multe elemente care contribuie la creșterea competitivității regionale: infrastructura de transport, energia, telecomunicațiile, serviciile de sănătate și sociale, protecția mediului, investițiile străine directe, CDI, educație și învățare pe tot parcursul vieții. Practic politica de dezvoltare regională trebuie să finanțeze acele intervenții care sprijină atingerea obiectivelor stabilite prin această strategie, deci trebuie să asigure o creștere a competitivității regiunilor. (Al patrulea raport de coeziune economică și socială, 2007).

Strategia Lisabona este în prezent continuată de Strategia Europa 2020, care își propune asigurarea unei creșteri inteligente, sustenabile și favorabile incluziunii, iar în regulamentele fondurilor europene se face trimitere directă la faptul că intervențiile finanțate vor trebui să răspundă obiectivelor acestei strategii.

Se poate deci, observa că se pune un accent din ce în ce mai mare pe aspectele privind competitivitatea și conceptul de competitivitate regională a devenit un concept cheie în intervențiile politice. La nivelul UE, competitivitatea regională a fost definită de Comisia Europeană ca "abilitatea de a produce bunuri și servicii care să satisfacă pretențiile piețelor

internaționale, menținând, în același timp, la niveluri ridicate și sustenabile veniturile” (Al șaselea raport de progres)

Capitolul doi *Competitivitatea regională – abordări conceptuale* face o trecere în revistă a principalelor abordări privind conceptele de competitivitate și competitivitate regională, oferind informații legate de factorii determinanți ai acesteia și principalii indicatori utilizați la nivel mondial, european și regional pentru măsurarea competitivității. În finalul capitolului se realizează o sinteză a performanțelor înregistrate de economiile țărilor UE la nivel mondial și a performanțelor înregistrate de România, respectiv regiunile acesteia la nivel mondial și european, pe baza indicatorilor de competitivitate prezentați anterior.

Stabilirea elementelor de competitivitate influențează formularea politicilor publice de dezvoltare, contribuind astfel la dezvoltarea regională. Pentru ca o regiune să crească și să joace un rol mai important la nivel global este necesar să atingă un nivel ridicat de competitivitate.

În context european s-a pus un accent din ce în ce mai mare pe creșterea competitivității, lucru vizibil, așa cum am menționat mai sus, încă din 2000, când s-a adoptat Agenda Lisabona.

De-a lungul timpului au fost identificate diferite elemente care contribuie la sporirea competitivității regionale și numeroase modalități de măsurare a acesteia, la nivel mondial, European sau regional. Importanța tot mai mare care se acordă competitivității regionale la nivelul UE este sugerată și de faptul că în ultima perioadă s-au realizat numeroase studii pentru măsurarea competitivității regiunilor europene, ajungând ca în 2011 să fie definit un indice al competitivității regionale, care are la bază elemente propuse de către Forumul Economic Mondial și, în cadrul metodologiei de calcul, se ține seama de nivelul de dezvoltare al regiunilor. Acest indicator grupează factorii de competitivitate regională la nivelul UE în 11 piloni: instituțiile, stabilitatea macroeconomică, infrastructura, sănătatea, calitatea învățământului primar, învățământ superior și formarea resurselor umane, eficiența pieții muncii, dimensiunea pieței, receptivitatea la noile tehnologii, calitatea mediului de afaceri, inovarea și trei categorii (de bază, eficiență și inovare).

Privind Uniunea Europeană per ansamblu, putem spune că performanțele acesteia în domeniul competitivității sunt vizibile la nivel mondial, confirmate de concluziile rapoartelor privind indicatorii de competitivitate (GCI), care arată că țările membre se plasează pe poziții bune, toate fiind în prima jumătate a ierarhiei. Performanțe mai bune se remarcă în rândul țărilor din nordul Europei (Olanda, Finlanda, Danemarca) și mai slabe în cazul celor din sudul Europei (Bulgaria, România și Grecia). Luând în considerare obiectivele strategiei Europa 2020, Uniunea Europeană a avut o performanță bună, comparativ cu alte economii avansate, din punct de vedere al creșterii incluzive și sustenabile, dar evoluția la capitolul creștere inteligentă a fost una greoaie.

România și regiunile ei se plasează pe ultimele locuri în clasamentele realizate pe baza diferiților indici ai competitivității (globală, europeană, regională). La nivel mondial, România a fost încadrată în categoria țărilor a căror economie se bazează pe eficiență. Performanțele țării sunt mai bune la capitolul creștere sustenabilă și foarte slabe în ceea ce privește creșterea inteligentă. Conform, sondajului realizat de Forumul Economic Mondial în rândul firmelor din România, cei mai problematici factori pentru afacerile din România sunt: corupția, nivelul taxelor, birocrația administrativă ineficientă și accesul la finanțare. Putem spune, deci, că România mai are încă mult de lucru pentru a recupera decalajul față de celelalte state din punct de vedere al competitivității. Ceea ce se subliniază în cadrul raportului privind competitivitatea regională la nivelul UE este faptul că regiunile care conțin capitala țării și marile zone urbane, înregistrează performanțe mult mai mari decât restul regiunilor, iar în cazul României această discrepanță este printre cele mai vizibile, fapt care vine să confirme prima ipoteză de cercetare. Regiunile României care înregistrează o competitivitate mai bună, conform indicelui UE al competitivității regionale sunt: București-Ilfov (locul 165 din 262), Nord-Vest (locul 241) și Vest (locul 242).

În cel de-al treilea capitol ***Regiunea de dezvoltare Nord-Vest***, pe baza bunelor practici identificate în capitolul al doilea, se realizează o prezentare a situației existente la nivelul regiunii Nord-Vest luându-se în considerare anumite aspecte care țin de competitivitatea regiunii. În alegerea domeniilor prezentate s-a pornit de la propunerile făcute la nivelul UE pentru calcularea indicelui de competitivitate și de datele disponibile pentru regiunea Nord-Vest. Acest capitol are

menirea de a prezenta contextul în care au fost atrase fondurile europene și evoluția unor factori de competitivitate în perioada scursă de la momentul aderării României la UE.

Regiunea Nord-Vest a cunoscut de la înființarea ei o creștere a competitivității, luând în considerare produsul intern brut pe cap de locuitor, ca măsură a veniturilor regionale, principalul factor fiind productivitatea muncii, care a cunoscut și ea o creștere în perioada analizată. Alți factori care contribuie la îmbunătățirea competitivității regiunii sunt accesibilitatea pe calea aerului, numărul mare de companii la 1.000 de locuitori (locul 2 la nivel național), numărul mare de universități și studenți (care oferă forță de muncă calificată) etc. La capitolul inovare putem spune că s-au făcut pași importanți înainte, activitățile și rezultatele în cercetare-dezvoltare și cele ținând de societatea informațională cunoscând un trend ascendent.

Ca și puncte slabe ale regiunii putem menționa: un PIB/capita redus în comparație cu media UE-27 (doar 42%, în condițiile în care regiunea București-Ilfov a ajuns la 111%, iar regiunea Vest a depășit pragul de 50% din media UE) și sub media națională (47% din media UE), o pondere încă redusă a populației ocupate în servicii (38,8%) și o contribuție redusă a sectorului la PIB (aproximativ 50%, comparativ cu 68% media UE), investiții încă reduse în CDI (doar 0,33% din PIB, față de 1,9% din PIB la nivelul UE), probleme de accesibilitate pe cale feroviară, lipsa drumurilor expres și autostrăzilor, infrastructură de sănătate și de educație încă deficitară mai ales în mediul rural, valori mici ale investițiilor străine directe (locul 6 la nivel național).

Din punct de vedere teritorial, se observă evoluțiile peste medie înregistrate de județul Cluj, la mulți dintre indicatorii analizați, inclusiv la cei de inovare, atât la nivel regional cât și național. Totuși raportarea la media europeană indică faptul că și acest județ mai are încă multe probleme de rezolvat. În ceea ce privește județele Sălaj, Bistrița-Năsăud și Satu Mare, acestea își păstrează pozițiile codașe la mulți dintre indicatorii analizați. Un alt aspect care vine să confirme ipoteza 1 de cercetare și în interiorul regiunii.

Capitolul patru *Stadiul atragerii de fonduri structurale în regiunea Nord-Vest*, oferă pentru început o prezentare succintă a programelor operaționale vizate de analiză, urmând ca în cea de-a doua parte să prezinte situația existentă la 31 martie 2013 din punct de vedere al proiectelor

finanțate din fonduri structurale și de coeziune contractate în regiunea de dezvoltare Nord-Vest. Analiza este una foarte detaliată, la nivelul a șapte programe operaționale, precum și la nivelul fiecărui județ, atât din punct de vedere al numărului de proiecte contractate cât și din punct de vedere al fondurilor atrase prin aceste proiecte. La finalul capitolului se încearcă să se realizeze o corelare între PIB/cap de locuitor, ca indicator al competitivității și alți indicatori privind contractele finanțate din fonduri europene (număr proiecte, valoare proiecte, valoare contractată pe cap de locuitor, număr proiecte la 10.000 de locuitori).

România a primit din partea UE 19,688 miliarde euro prin politica de coeziune. Deși suma este mare comparativ cu cea primită de celelalte noi state membre (după Polonia, Cehia și Ungaria), pe cap de locuitor îi revin doar 892 de euro, plasând-o pe penultimul loc (înaintea Bulgariei). Până la data de 31 martie 2013, la nivelul României au fost depuse 36.207 proiecte, din care 32% au fost aprobate și doar 9.434 au fost contractate (26%). Rata de absorbție a ajuns la 17%, iar rata rambursărilor la 13%. POS CCE și POR sunt programele care au atras cel mai mare număr de proiecte depuse și au contractat cele mai multe proiecte la nivel național (3.395, respectiv 2.459). Totuși, în cazul POS CCE se poate observa faptul că rata de contractare a fost cea mai mică (17%). Cel mai mare număr de proiecte au fost contractate pe Axa 4 din POR și Axa 1 din POS CCE, adică pe acele domenii care vizează sprijinirea întreprinderilor din regiune prin finanțarea unor investiții care să crească competitivitatea acestora atât pe plan național cât și internațional. POR (29,6%) și PO DCA (22,5%) au înregistrat cele mai mari rate de absorbție, iar POST și POS CCE cele mai mici (10,2%, respectiv 14,8%). Rata mică de absorbție a fondurilor alocate prin POS CCE vine practic să confirme dificultățile cu care s-au confruntat firmele în perioada de criză, neputând să susțină aceste proiecte din punct de vedere financiar.

În regiunea Nord-Vest s-au contractat 12 % din totalul proiectelor de la nivel național (1.143 proiecte). Cele mai multe proiecte au fost contractate pe POR și POS CCE, o situație asemănătoare cu cea de la nivel național, dar interesul la nivel regional a fost mai ridicat pentru aceste două programe (considerând ponderea acestora în total proiecte contractate în regiune). Un număr mai mare de proiecte s-a contractat prin axele 4 (DMI 4.3. Sprijinirea dezvoltării microîntreprinderilor) și 3 (DMI 3.4. Reabilitarea / modernizarea / dezvoltarea și echiparea infrastructurii educaționale preuniversitare, universitare și a infrastructurii pentru formare

profesională continuă) din POR, axele 1 (DMI 1.1. Investiții productive și pregătirea pentru competiția pe piață a întreprinderilor, în special a IMM) și 3 (DMI 3.1. Susținerea utilizării TIC) din POS CCE și axele 5 (DMI 5.1. Dezvoltarea și implementarea măsurilor active de ocupare) și 1 (DMI 1.5. Programe doctorale și post-doctorale în sprijinul cercetării și 1.3. Dezvoltarea resurselor umane din educație și formare profesională) din POS DRU. Se observă deci, că și la nivelul regiunii Nord-Vest a existat un interes ridicat din partea firmelor pentru atragerea de fonduri în vederea creșterii competitivității acestora pe piața internă și externă.

Prin intermediul acestor proiecte, în regiunea Nord-Vest, s-au contractat 7,2 mld. lei, aproximativ 10% din fondurile contractate la nivel național. Prin POR și POS CCE au fost contractate 25%, respectiv 13% din aceste fonduri, cea mai mare contribuție având-o POS Mediu. Fonduri importante s-au contractat în regiune pe axele 1 Sprijinirea dezvoltării durabile a orașelor – poli urbani de creștere și 2 Îmbunătățirea infrastructurii regionale și locale de transport din POR, axele 1 Un sistem de producție inovativ și ecoeficient și 4 Creșterea eficienței energetice și a securității furnizării în contextul combaterii schimbărilor climatice din POS CCE și Axele 1 Educația și formarea profesională în sprijinul creșterii economice și dezvoltării societății bazate pe cunoaștere și 5 Promovarea măsurilor active de ocupare din POS DRU.

Dacă luăm în considerare procentul de 12,09% stabilit ca și nivel de alocare a fondurilor în regiunea Nord-Vest prin POR putem observa că acest procent a fost depășit în cadrul POR pe DMI 3.4. Reabilitarea / modernizarea / dezvoltarea și echiparea infrastructurii educaționale preuniversitare, universitare și a infrastructurii pentru formare profesională continuă, 3.1. Reabilitarea / modernizarea / echiparea infrastructurii serviciilor de sănătate, 3.3. Îmbunătățirea dotării cu echipamente a bazelor operaționale pentru intervenții în situații de urgență și 4.1. Dezvoltarea durabilă a structurilor de sprijinire a afacerilor de importanță regională și locală. Concluzia pe care o putem trage este că regiunea a avut performanțe mai bune decât cele estimate la începutul perioadei de programare.

Din punct de vedere teritorial cele mai multe proiecte și cele mai mari sume contractate au fost înregistrate în județul Cluj, urmat de Bihor și Maramureș, confirmându-se astfel ipoteza de cercetare 2. Cele mai multe proiecte au fost contractate pe POS CCE și POR în județul Cluj și pe

POR în celelalte județe ale regiunii. POR reprezintă a doua sursă importantă de fonduri europene la nivelul județelor (după POS Mediu).

Județul Bihor se situează pe locul doi în regiune în ce privește fondurile contractate pe POR și POS CEE. De asemenea, acest județ, împreună cu județul Maramureș au beneficiat de cele mai multe fonduri din POS Transport. Investițiile din județul Sălaj s-au concentrat pe POR și POST. În cazul acestui județ se remarcă faptul că a contractat cele mai puține fonduri prin cele șapte programe, excepție făcând POR unde județul Satu Mare e pe ultimul loc, și POS T unde se situează pe primul loc la nivel regional. Legat de POST putem observa că județele Cluj și Maramureș au beneficiat de sume mici sau în cel de-al doilea caz deloc, din acest program.

Dacă analizăm numărul proiectelor contractate se poate observa că în cazul POS DRU s-a contractat un număr mic de proiecte în județele Sălaj, Satu Mare și Bistrița-Năsăud, datorită fie interesului scăzut sau necunoașterii programului, fie pregătirii slabe a proiectelor. De altfel, în județele Sălaj și Bistrița-Năsăud a existat un număr mic de proiecte și pe PO DCA. Aceste date vin să confirme ipoteza trei de cercetare.

Corelând PIB-ul pe cap de locuitor, ca formă de exprimare a competitivității cu valoare fondurilor contractate am observat că județele cele mai competitive ale regiunii (Cluj și Bihor) au reușit să atragă și contracteze și cele mai multe fonduri, menținându-se pe același loc în ierarhia regională (ipoteza 2 de cercetare este confirmată).

O altă concluzie e cea legată de preferința județelor apropiate din punct de vedere al dezvoltării pentru anumite tipuri de intervenții. Astfel, s-a observat că județele mai competitive (Cluj, Bihor) au atras fonduri nu doar pentru dezvoltarea infrastructurii, ci au pus un accent mai mare și pe atragerea de fonduri pentru dezvoltarea resurselor umane, lucru care nu mai este valabil în cazul economiilor mai puțin dezvoltate (Bistrița-Năsăud, Satu Mare). Se observă deci că regiunile mai competitive acordă o prioritate mai mare intervențiilor de tip soft decât cele mai puțin dezvoltate (se confirmă ipoteza 3 de cercetare).

Deși, atragerea de fonduri europene este declarată o prioritate pentru România, există încă numeroase probleme în toate etapele necesare acestui proces, atât din punct de vedere al beneficiarilor (nerespectarea criteriilor din ghidul solicitantului și a condițiilor contractuale, nerespectarea legislației privind achizițiile publice, capacitate redusă de cofinanțare și asigurare a fluxurilor bănești, lipsă de experiență în managementul proiectelor finanțate prin fonduri europene etc.), cât și la nivelul structurilor de coordonare și gestionare a fondurilor (personal insuficient și uneori nepregătit, birocrație excesivă, nerespectarea condițiilor legale pentru derularea achizițiilor publice, fraudă, corupție etc.). La acestea se mai pot adăuga și modificările legislative permanente sau legislația neclară și interpretabilă. Totuși, se poate observa că de-a lungul timpului s-au luat numeroase măsuri pentru eliminarea acestor probleme, iar în prezent este în curs de revizuire Planul de măsuri prioritare pentru consolidarea capacității de absorbție a fondurilor structurale și de coeziune.

Considerăm că multe dintre problemele apărute ar putea fi soluționate prin: elaborarea unor proceduri standard pentru toate programele operaționale, incluzându-se doar acolo unde este necesar, proceduri specifice și elaborarea unui manual privind aceste proceduri care să includă modele standard și chiar exemple de bune practici în domeniu; reducerea birocrației; corecțiile financiare ar trebui imputate direct beneficiarului și nu proiectului, astfel încât fondurile europene atrase prin proiecte să nu fie pierdute; adoptarea unei Legi a achizițiilor publice; pedepse mari și chiar interzicerea, pentru o anumită perioadă, accesării de fonduri europene pentru cei care fraudează; motivarea din punct de vedere salarial, pe baza performanțelor înregistrate, a personalului responsabil cu implementarea proiectelor (atât la nivelul instituțiilor cu rol de coordonare și gestionare a fondurilor europene, cât și la nivelul instituțiilor beneficiare sau potențial beneficiare de finanțare prin fonduri structurale și de coeziune); angajarea de personal calificat, cu experiență în implementarea proiectelor finanțate prin fonduri europene, mai ales pentru acele programe operaționale unde se înregistrează întârzieri mari în evaluare sau rambursare.

Ultimul capitol *Evaluarea impactului investițiilor din fonduri structurale în regiunea Nord-Vest*, face o trecere în revistă a modalităților prin care se poate realiza evaluarea impactului fondurilor europene asupra dezvoltării socio-economice și detaliază modul de utilizare al

modelului ales pentru a fi aplicat în cazul regiunii Nord-Vest, modelul input-output. Modul în care s-a realizat regionalizarea tabelului input-output este prezentat în continuarea acestui capitol, alături de scenariile care au fost construite pentru aplicarea modelului la nivel regional, pornind de la informațiile prezentate în capitolul anterior privind intervențiile din fonduri structurale în regiune. În finalul capitolului se interpretează rezultatele obținute prin includerea scenariilor în tabelul input-output regional.

Pașii urmați în elaborarea acestui capitol sunt:

1. Construcția tabelului input-output național simetric și agregarea sectoarelor pentru anul 2008. Datorită faptului că la nivel regional nu sunt disponibile date privind valoarea adăugată brută și forța de muncă ocupată pentru toate cele 85 de activități economice, s-a realizat o agregare a tabelului input-output național la nivel de 11 sectoare economice:
 - S1. Agricultură, silvicultură și pescuit
 - S2. Industrie extractivă; energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat; distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare
 - S3. Industrie prelucrătoare
 - S4. Construcții
 - S5. Comerț cu ridicata și cu amănuntul, repararea autovehiculelor și motocicletelor; transport și depozitare; hoteluri și restaurante
 - S6. Informații și comunicații
 - S7. Intermedieri financiare și asigurări
 - S8. Tranzacții imobiliare
 - S9. Activități profesionale, științifice și tehnice; activități de servicii administrative și activități de servicii suport
 - S10. Administrația publică și apărare, asigurări sociale din sistemul public, învățământ, sănătate și asistență socială
 - S11. Activități culturale și spectacole, reparații de produse de uz casnic și alte servicii

2. Construcția tabelului input-output regional pentru regiunea de dezvoltare Nord-Vest, prin regionalizarea tabelului național pentru anul 2008. Pentru regionalizare s-a utilizat metoda GRIT, pe baza coeficienților de locație: simplu - SLQ, cross-sectorial - CILQ și Flegg și Webber - FLQ

3. Analiza legăturilor sectoriale, pe baza multiplicatorilor de output, venituri și ocupare. În acest sens, au fost utilizați multiplicatorii de tip backward Chenery și Watanabe, Rasmussen și Hirschman. Analizând multiplicatorii propuși în metodologie putem trage următoarele concluzii:
 - sectoarele cu cel mai mare potențial de a genera impact asupra outputului regional (atât direct cât și indirect) sunt Comerțul cu ridicata și cu amănuntul, repararea autovehiculelor și motocicletelor; transport și depozitare; hoteluri și restaurante, Construcții, Activități culturale și spectacole, reparații de produse de uz casnic și alte servicii și Agricultură, silvicultură și pescuit
 - în ceea ce privește multiplicarea veniturilor, importanța legăturilor regionale revine sectoarelor: Administrație publică și apărare, asigurări sociale din sistemul public, învățământ, sănătate și asistență socială, Comerț cu ridicata și cu amănuntul, repararea autovehiculelor și motocicletelor; transport și depozitare; hoteluri și restaurante, Intermedieri financiare și asigurări și Activități culturale și spectacole, reparații de produse de uz casnic și alte servicii.
 - sectoarele regionale care generează un impact direct ridicat asupra ocupării populației sunt, în ordine: Agricultură, silvicultură și pescuit, Comerț cu ridicata și cu amănuntul, repararea autovehiculelor și motocicletelor; transport și depozitare; hoteluri și restaurante, Administrația publică și apărare, asigurări sociale din sistemul public, învățământ, sănătate și asistență socială și Activități profesionale, științifice și tehnice; activități de servicii administrative și activități de servicii suport.
 - pentru toți cei trei multiplicatori cele mai mici valori sunt înregistrate de: Industria prelucrătoare și Tranzacțiile imobiliare
 - introducerea în calcul și a efectele induse schimbă clasamentul sectoarelor cu potențial de a genera impact asupra veniturilor: Tranzacții imobiliare, Agricultură, silvicultură și pescuit și Construcții, dar și asupra ocupării: Tranzacții imobiliare,

Industria prelucrătoare și Industria extractivă; energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat; distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare

- în cazul efectelor totale, cele mai mici valori sunt înregistrate în Informații și comunicații și Administrație publică și apărare, asigurări sociale din sistemul public, învățământ, sănătate și asistență socială

4. Definierea scenariilor, prin introducerea măsurilor de politică în tabelul input-output regional. Pentru analiza de impact a intrărilor de fonduri europene asupra economiei regiunii Nord-Vest au fost definit un scenariu de bază și două categorii de scenarii alternative. Prima categorie de scenarii au în vedere impactul asupra economiei regionale generat de toate cele șapte programe operaționale și se diferențiază prin gradul în care sunt absorbite fondurile la nivelul regiunii (scenariile 1-3). A doua categorie de scenarii se diferențiază în funcție de obiectivele urmărite de diferite programe prin care s-au atras fonduri structurale și de coeziune în regiune și se au în vedere sumele contractate pe fiecare program (scenariile 4-6). Astfel, avem:

- **Scenariul de bază** – este punctul de plecare în analiza de impact, fiind situația existentă la nivelul anului 2008 conform tabelului input-output regional
- **Scenariul absorbție** – are în vedere rata de absorbție existentă la data de 31 martie 2013 și se face o estimare a nivelului la care ar putea ajunge până la finalul perioadei de programare, pe baza creșterii medii din ultimul an pentru fiecare program. Astfel a reieșit o rata de absorbție totală de 51%, cu cea mai mare valoare pentru POR (77%) și cea mai mică pentru POST (29%)¹
- **Scenariul contracte** – se consideră că vor fi absorbite toate fondurile contractate pe fiecare program până la data de 31 martie 2013
- **Scenariul alocare regională** – se consideră că la nivel regional se va absorbi din fiecare program o sumă egală cu alocarea regională conform POR, adică pentru regiunea Nord-Vest 12,09%.

¹ Ratele de absorbție estimate sunt: POR – 77%; POS CCE – 43%; POS DRU – 53%; POS Mediu – 54%; POST – 29%; PO DCA – 65%; POAT – 35%

- **Scenariul competitivitate regională** – se consideră doar fondurile contractate prin Programul Operațional Regional și Programul Operațional Sectorial Creșterea Competitivității Economice, cele două programe operaționale care vizează direct investiții în mediul de afaceri al regiunii și sunt finanțate integral din Fondul European de Dezvoltare Regională
- **Scenariul resurse umane și capacitate administrativă** – se iau în considerare doar fondurile atrase prin cele două programe finanțate în principal din Fondul Social European: Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane și Programul Operațional Dezvoltarea Capacității Administrative și finanțează operațiuni de tip ”soft”, adresate resurselor umane.
- **Scenariul infrastructură de transport și de mediu** – se iau în considerare doar fondurile atrase prin cele două programe operaționale finanțate din FEDR și Fondul de Coeziune: Programul Operațional Sectorial Transport și Programul Operațional Sectorial Mediu, care vizează finanțarea proiectelor de tip ”hard”, în infrastructură.

5. Analiza de impact, prin includerea scenariilor regionale în tabelul input-output regional, pentru a identifica diferitele efecte generate de scenariile propuse

În urma utilizării modelului input-output s-a constatat că cel mai mare impact total potențial se obține în cazul scenariului în care s-a considerat că în regiune se vor atrage prin toate programele 12,09% din fondurile de la nivel național, impactul fiind aproape dublu față de situația din scenariul 1 în care se ia în considerare rata de absorbție. Prin urmare ar trebui făcut tot posibilul pentru ca toate fondurile contractate să fie utilizate și, în plus, să se depună și să se contracteze fonduri și pe acele domenii de intervenție care nu au fost încă accesate la nivelul regiunii Nord-Vest (ex. POS DRU DMI 1.4. și 6.4., POST axa 3, PO DCA DMI 1.2.). În cazul sectoarelor Industria extractivă; energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat; distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare și Construcțiile impactul cel mai ridicat s-a înregistrat pentru scenariul în care s-a considerat că toate sumele contractate vor fi utilizate.

În opinia noastră, cel mai realist scenariu este scenariul în care s-a ținut cont de rata de absorbție înregistrată în ultimul an și s-a făcut o estimare a acesteia până la finalul perioadei. În cazul acestui scenariu, s-a estimat o creștere cu 3,9% a outputului, cu 4,2% a veniturilor și cu 4,1% a ocupării la nivelul regiunii Nord-Vest, generate de absorbția fondurilor structurale și de coeziune.

Dacă plecăm de la premisa că toate fondurile contractate vor fi absorbite în regiune, remarcăm că impactul cel mai mare îl produc intervențiile în infrastructura de transport și de mediu (3,1% în output, 3% în venituri și 3,2% în ocupare), iar cele mai mici efecte sunt generate de intervențiile care vizează dezvoltarea resurselor umane și a capacității administrative. (se confirmă ipoteza 4 de cercetare).

În ceea ce privește impactul investițiilor din POR și POS CCE, cele două programe care includ măsuri care vizează direct creșterea competitivității firmelor din regiune, putem spune că efectele produse la nivel regional sunt apropiate de cele din scenariul 6 (infrastructură), generând o creștere cu 2,61% a outputului, cu 2,74% a veniturilor și cu 2,68% a ocupării. Cele mai mari creșteri, în termeni absoluți, sunt estimate a se înregistra în următoarele sectoare: Industria prelucrătoare, Comerțul cu ridicata și cu amănuntul, repararea autovehiculelor și motocicletelor; transport și depozitare; hoteluri și restaurante și Construcții, iar în termeni procentuali în Informații și comunicații (peste 12% pentru toate cele trei efecte urmărite), Activități profesionale, științifice și tehnice; activități de servicii administrative și activități de servicii suport (aproximativ 10%) și Tranzacții imobiliare (peste 6%).

Serviciile și Construcțiile se așteaptă să genereze creșteri mai mari ale outputului, veniturilor și ocupării la nivel regional. În cadrul Serviciilor se remarcă, datorită efectelor produse, Comerțul cu ridicata și cu amănuntul, repararea autovehiculelor și motocicletelor; transport și depozitare; hoteluri și restaurante. Dacă se are în vedere modificarea produsă asupra veniturilor, o contribuție importantă o are și Administrația publică și apărare, asigurări sociale din sistemul public, învățământ, sănătate și asistență socială, iar din punct de vedere al ocupării contribuie și Activitățile profesionale, științifice și tehnice; activități de servicii administrative și activități de servicii suport. În termeni absoluți, un impact ridicat asupra outputului, veniturilor și ocupării

regionale este generat și de Industria prelucrătoare. Celelalte industrii generează și ele o creștere importantă, în principal în output și venituri.

Se observă deci, că un impact mai mare apare în acele sectoare legate de dezvoltarea infrastructurilor (Construcții, Comerțul cu ridicata și cu amănuntul, repararea autovehiculelor și motocicletelor; transport și depozitare; hoteluri și restaurante, Industria extractivă; energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat; distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare), a celor pe care se bazează modernizarea economiei și dezvoltarea de noi tehnologii și know-how (Industria prelucrătoare, Activități profesionale, științifice și tehnice; activități de servicii administrative și activități de servicii suport).

Concluzii

În final, putem spune că impactul exercitat de fondurile europene asupra competitivității regionale nu se ridică la nivelul așteptărilor, întrucât utilizarea fondurilor europene este încă tributară lipsei de viziune privind dezvoltarea socio-economică integrată și coerentă, atât la nivel național cât și regional.

Chiar dacă există documente strategice atât la nivel de economie, per ansamblu, cât și la nivel de sectoare economice, s-a observat de-a lungul timpului, că transpunerea în practică a priorităților stabilite în cadrul acestora nu a avut ca rezultat o dezvoltare unitară, ci una dispartă. Acest lucru se datorează faptului că proiectele finanțate sunt ”rupte” unele de altele, nu vin să se susțină unele pe altele. Prin urmare, nu există o concentrare a eforturilor pe domeniile cu adevărat importante, fiind finanțate proiecte mici în toate domeniile, nu proiecte strategice mari, integrate, care să producă un impact puternic asupra dezvoltării economice, și prin urmare asupra competitivității la nivel național sau regional. Altfel spus, nu se obține o sinergie a efectelor, prin proiecte corelate, care să urmărească o strategie economică unitară.

Deși există acest cadru strategic încă de la începutul perioadei de programare, prioritățile nu au fost clar stabilite și nu s-a realizat o ierarhizare a lor. Astfel, interesul acordat acestora a variat în funcție de programele de acțiune ale diferitelor forțe politice care s-au succedat la guvernare.

Acest lucru a dus fie la nefinalizarea proiectelor începute, fie la finalizarea unui număr mare de proiecte care nu au generat efectele așteptate în mediul economic și social.

Se poate menționa și faptul că multe dintre proiectele depuse și finanțate, mai ales cele având beneficiari administrației publice, nu au fost rezultatul unei planificări strategice, ci au devenit ”prioritare” datorită simplului fapt că exista posibilitatea de finanțare a acestora. Prin urmare proiectele nu au fost pregătite în funcție de nevoile existente și apoi să se caute surse de finanțare, ci s-au elaborat proiecte care să poată fi finanțate prin sursele de finanțare oferite de diferitele programe operaționale.

Considerăm că rezultatele obținute în cadrul acestei teze pot fi de un real folos pentru cei care elaborează politici de dezvoltare, oferind informații legate de impactul pe care îl pot produce intervențiile finanțate prin diferite programe operaționale asupra outputului, veniturilor și ocupării din diferite sectoare. Astfel, în primul rând trebuie să se ia o decizie privind scopul urmărit (se dorește creșterea outputului, a veniturilor sau a gradului de ocupare?), și în funcție de acest scop se poate vedea care sunt programele (conform scenariilor 4-6), respectiv sectoarele cărora ar trebui să li se acorde o importanță mai mare (în termeni de proiecte finanțate).

În concluzie, considerăm imperativ necesar ca în următoarea perioadă de programare, în cadrul documentelor strategice, să existe un grad mai ridicat de concentrare și corelare în utilizarea fondurilor, cu accent pe acele intervenții prioritare specifice, identificate pe baza potențialului și a necesităților reale dintr-un anumit teritoriu, sector sau ale unui anumit grup țintă. De asemenea, este foarte important ca în procesul de identificare a proiectelor prioritare să fie consultați și implicați toți partenerii sociali, economici și reprezentanți ai tuturor partidelor politice, astfel încât acestea să fie recunoscute și asumate de toți și să se asigure o continuitate indiferent de modificările care ar putea interveni la nivelul factorilor de decizie naționali, regionali, județeni sau locali.

Bibliografie selectivă

Cărți și articole

Bako, D., **Varvari, Ș.** (2007), Distribution of Foreign Direct Investments among Regions in Romania in the Last Decade, Editura Alma Mater, Cluj-Napoca

Bako, D., **Varvari, Ș.** (2010) The Regional Attractiveness of Romanian Development Regions, RePeC, Doaj, Ulrich's Periodicals Directory, CNCSIS B+, <http://econpapers.repec.org/article/blgreveco>, <http://www.doaj.org/doaj?func=subject&p=2&cpid=19>, <http://www.ulrichsweb.com/ulrichsweb>, Revista Economica, p.59-67

Bako, D., **Varvari, Ș.** (2011a) Determinants of Regional Competitiveness in the North-West Development Region of Romania, Editura Risoprint, Cluj-Napoca

Bako, D., **Varvari, Ș.** (2011b) Diminuarea disparitatilor între zonele rurale și urbane în regiunea de dezvoltare Nord-Vest, Relația Rural-Urban Ipostaze ale Tradiției și Modernizării, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, Ed. Iosif Marin Balog, Rudolf Graf, Ioan Lumperdean, p. 579-588

Bako, D., **Varvari, Ș.** (2013), Management Issues in Implementing the Increasing Economic Competitiveness Sectoral Operational Programme, prezentată în cadrul Conferinței Internaționale „Managerial Challenges of the Contemporary Society”, ed. 6, Cluj-Napoca, 7-8 iunie 2013

Bal, A., Luțaș, M., Jora, O., Topan, V. (2007), Scenarii privind evoluțiile comunitare în domeniul competitivității, politicii de coeziune și politicii de dezvoltare regională, Institutul European din România – Studii de strategie și politici (SPOS 2007), Studiul nr. 1, București

Benedek, J. (2004), Amenajarea teritoriului și dezvoltarea regională, Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca

Beutel, J. (2002), The economic impact of objective 1 interventions for the period 2000-2006, Final Report to the Directorate-Generel for Regional Policies, European Commission, Konstanz, Germania

Bonfiglio, A., Esposti, R., Sotte, F. (coord.)(2006), Rural Balkans and EU Integration. An Input-Output Approach, Ed. FrancoAngeli, Milano

Chenery, H.B., Watanabe, T. (1958), International Comparisons of the Structure of Production, Econometrica 26(4) p. 487-521, Ed. Societatea de econometrie, New York

Ciobanu, Gh., Postelnicu, C., Bako, E.D., Rus, A.V., Silaghi, M.I., Varvari Ș.A.D, Deceanu, L. (2009), Tranzacții economice internaționale, Ed. Risoprint , Cluj-Napoca

Cristea, M., **Varvari, Ș.**, Benedek, J. (2012) Pros and cons of foreign direct investments on local economy, Eszak-magyarorszagi Strategiai Fuzetek IX, evf. 2012/2, p. 20-34

Flegg, T.A., Thomo, T. (2013), Estimating regional input coefficients and multipliers: The use of the FLQ is not a gamble, Economics Working Paper Series, 1302, University of the West of England, Bristol

Hewings, G.J.D., Jensen, R.C. (1986) Regional, Interregional and Multiregional Input-Output Anaysis, în Nijkamp P. (ed) Handbook of Regional and Urban Economics, vol.1, Ed. Elsevier Science Publichers BV, p.295-355

Lengyel, I., Rechnitzer, J. (2013), The Competitiveness of Regions in the Central European Transition Countries, The Macrotheme Review, vol.2, nr. 4, p.106-121

Leontief, W. (1970), Analiza input-output, Ed. Științifică, București

Martin, R. L. (2004), A study on the Factors of Regional Competitiveness, Draft Final Report for the Directorate General for Regional Policy, University of Cambridge, European Commission (http://ec.europa.eu/regiona_policy/sources/docgener/studies/study_en.htm)

Miller, R.E., Blair, P.D. (2009), Input-Output Analysis. Foundations and Extensions, Second edition, Cambridge University Press, New York

Stănculescu, O., **Varvari, Ș.**, Cristea, M., (2012a) The competitiveness of companies in Northern Transylvania – case study using the global utility theory, Eszak-magyarorszagi Strategiai Fuzetek IX, evf. 2012/2, p. 5-19

Stănculescu, O., **Varvari, Ș.**, Cristea, M., (2012b) Romanian County and Regional Specialization in Trade in 2010”, Revista de Studii și Cercetări Economice Virgil Madgearu, p.165-192

Stănculescu, O., **Varvari, Ș.**, Torok G. (2013), The Role of Knowledge Management within the Clusters of the North-West Region, prezentată în cadrul Conferinței Internaționale „Managerial Challenges of the Contemporary Society”, ed. 6, Cluj-Napoca, 7-8 iunie 2013

Tsounis, N. (2010), Determinants of Regional Competitiveness in Greece, în Yuriy, S., Trillenberg, W., Savelyev, E. (ed.), World Economy, Problems and Processes, Forschungsinstitut Weltwirtschaft und Weltpolitik, Berlin, p.1-16

Vincze, M., **Varvari, Ș.**, Gyorfy, L., (2006), The Impact of European Funds on the Romanian National and Regional Economy, în Rural Balkans and EU Integration: An Input-Output Approach, Ed. Franco Angeli, Milano, Italia, p. 195-226

Publicații ale instituțiilor naționale și internaționale

Comisia Europeană (1999a), Sixth Periodic Report on the Social and Economic Situation and Development of Regions in the European Union, Luxembourg

Comisia europeană (2006), European Competitiveness Report 2006. Competitiveness and economic reforms, Luxemburg

Comisia Europeană (2010), Strategia Europa 2020

Comisia Europeană (2011), „A New Regional Competitiveness Index: Theory, Methods and Findings”, Working paper no.2/2011

Comisia Europeană (2012b), EVALSED: The resource for the evaluation of Socio-Economic Development, disponibil la: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/evaluation/guide/guide2012_evalsed.pdf

Guvernul României (2012), Raport Strategic Național 2012

Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Locuințelor (2007), Programul Operațional Regional 2007-2013, București

Ministerul Economiei și Finanțelor (2007), Programul Operațional Sectorial Creșterea Competitivității Economice 2007-2013, București

Ministerul Economiei și Finanțelor (2009), Programul Operațional Asistență Tehnică 2007-2013, București

Ministerul Finanțelor (2007), Cadrul Național Strategic de Referință al României 2007-2013, București

Ministerul Internelor și Reformei Administrative (2007), Programul Operațional Dezvoltarea Capacității Administrative 2007-2013, București

Ministerul Mediului și Schimbărilor Climatice (2103), Programul Operațional Sectorial de Mediu 2007-2013, București

Ministerul Muncii, Familiei și Egalității de Șanse (2007), Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013, București

Ministerul Transporturilor (2013), Programul Operațional Sectorial Transport 2007-2013, București

World Economic Forum (2012), The Europe 2020 Competitiveness Report: Building a More Competitive Europe, Ed. Prof Klaus Schwab, World Economic Forum, Geneva

World Economic Forum (2012), The Global Competitiveness Report 2012-2013, Ed. Prof Klaus Schwab, World Economic Forum, Geneva

Pagini web

ADR Nord-Vest – www.nord-vest.ro

DG Regio - http://ec.europa.eu/regional_policy/index_en.cfm

EUROSTAT - <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/>

Forumul Economic Mondial - <http://www.weforum.org/issues/global-competitiveness>

Institutul Național de Statistică al României – www.insse.ro

Institutul Internațional pentru Managementul Dezvoltării, Centrul pentru Competitivitate Globală

- <http://www.imd.org/wcc/>

Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice - <http://www.mdr.ro/>

Ministerul Economiei - <http://www.minind.ro>

Ministerul Educației Naționale - <http://www.edu.ro/>

Ministerul Finanțelor Publice - <http://www.mfinante.gov.ro/>

Ministerul Fondurilor Europene - www.fonduri-ue.ro

Ministerul Mediului și Schimbărilor Climatice - <http://www.mmediu.ro/>

Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice - <http://www.mmuncii.ro>

Ministerul Pentru Societatea Informațională - <http://www.mcsi.ro/>

Ministerul Sănătății - <http://www.ms.gov.ro/>

Ministerul Transporturilor - <http://www.mt.ro/>

Oficiul Național al Registrului Comerțului - <http://www.onrc.ro/romana/statistici.php>